

PRZEKLĘTY (514) *part praet pass pf*

przeklęty (511), **przeklęt** (3).

e jasne.

comp przeklętszy (2).

sg m N przeklęty, przeklętszy (165). ◇ *G* przeklętego (15); -ého (4), -ego (1), -(e)go (10); -ého *MurzNT*, *KochMRot*; -ého : -ego *OpecŻyw* (2:1). ◇ *D* przeklęt(e)mu (2). ◇ *A* przeklętego (7), przeklęty (12); -ého (2), -(e)go (5). ◇ *I* przeklętym (44). ◇ *L* przeklętym (3). ◇ *V* przeklęty (20). ◇ *f N* przeklętą, przeklętszą (35), przeklęta (3); ~ (*attrib*) -ą (22), -a (1) *MurzHist*; ~ (*praed*) -ą (9), -a (2); -a *BibRadz*; -ą : -a *OpecŻyw* (1:1). ◇ *G* przeklęt(e)j (7), przeklętyj (1) *MurzHist*. ◇ *D* przeklętej (2); -ej (1), -(e)j (1). ◇ *A* przeklętą (10). ◇ *I* przeklętą (6). ◇ *L* przeklętyj (1). ◇ *V* przeklętą (5). ◇ *n N* przeklęte (22); -é (3), -(e) (19). ◇ *G* przeklętego (5); -ego (1), -(e)go (4). ◇ *A* przeklęte (5); -é (1), -(e) (4). ◇ *I* przeklętym (3). ◇ *V* przeklęte (2). ◇ *pl N m pers* przeklęci (44). *subst* przeklęte (22); -é (3), -(e) (19). ◇ *G* przeklętych (17). ◇ *D* przeklętym (7). ◇ *A m pers* przeklęte (10), przeklętych (1) *NiemObr*; -é (2), -(e) (8). *subst* przeklęte (12); -é (5), -(e) (7). ◇ *I m* przeklętymi (6) *OrzQuin*, *BiałKaz*, *SkarJedn*, *KochPs*, *CzechEp*, *PowodPr*, przeklęt(e)mi (2) *RejPos*, *BielKom*. *f* przeklętymi (3). ◇ *L* przeklętych (1). ◇ *V m pers* przeklęci (14).

Składnia dopełnienia sprawcy: przeklęty od kogo, od czego (10). *Składnia comp: przeklętszy kogo* (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVII w. s.v. przeklnąć; ponadto w objaśnieniu s.v. przekłęcie, przeklętница, przeklętnik.

1. Obłożony klątwą (zwłaszcza bożą); *maledictus* *PolAnt*, *Vulg*, *Mącz*, *Modrz*, *Calag*, *Cn*; *sacer Mącz*, *Calep*, *Cn*; *anathema* *Vulg*, *Cn*; *devotus* *Mącz*, *Cn* (305) : *PatKaz I* 17v; *MurzNT* 76; Przeklęta ziemią w łprawie twoiey [*maledicta terra in opere tuo* *Vulg Gen* 3/17]/ w pracách będziefz iadł łniey *KrowObr* 225 [*przekład tego samego tekstu* *RejAp*, *KuczbKat*, *WerKaz*], 109 [2 r.]; Iedno przeklęta zyemią/ tá w łwoiey ciężkości/ Vżywa vltáwicznie tey łwey márney mdłości. *RejWiz* 149, 177v; Kofz twoy y dzieża twoiá przeklęte będą. *BibRadz Deut* 28/17, *Gen* 3/17, II 135d *marg*; Ieśli wąż vkási nie kłzykáiąc (to ieft milczkiem) ieft przeklęty [*Eccle* 10/11]. *BielKron* 81v; *Devotus*, *Przeklęty*/ wźemu złemu oddány. *Mącz* 508a, 87d; *RejAp* 93v; A niewierni nędznikowie iuż mułzą przełtác s tą nędzną przeklęthą zyemią *RejPos* 332v, 39v; *KuczbKat* 375; A ná pieniądze zá gárdło człowiecze wzięte co mowi Bog? Niebierzcie pieniędzy zá gárdło od mężoboyce/ ktoryby fie główne^{go} wyłtępku dopuścił: ále śmiercią niech będzie karan. Przeklęte tedy łą pieniądze przeciw práwu Boże^{mv} wyłtáwione. *ModrzBaz* 144; *Calag* 499b; *SkarŻyw* 263; *WerKaz* 291; *ZawJeft* 39; *Calep* 935b; Karmiemy fie ziemią/ y rzeczámí z niey wychodzącemi/ á iełzczę po wielkiey części/ po Adámowym przełtęptwie/ przeklętymi. *LatHar* 668; *WujNT Mar* 11 *arg*.

W połączeniu szeregowym (1): ciało ono thwoie márne/ á przeklęte/ á ná wieczne zátrácenie zgotowáne/ iełłize fie przez wiárę przyiednoczyłz ku temu Pánu łwemu/ powłtáło znim połpołu z grobu/ iuż ciáłem pięknym/ iuż ciáłem vwielbionym *RejPos* 107.

W przeciwstawieniu: »przeklęty ... błogosławiony« (2): Gdyłz błogosłáwione ieft drzewo przes ktore fie łtawa łprawiedliwość. Ale to co w rękú vrobíą/ ieft przeklęte ták łámo iáko y rzemieśnik iego *BudBib Sap* 14/8; *Oczko* 1v.

Powtórzenie dwukrotne (2): Przekłète/ przekłète niechay będą ciemności w którychem się był położył. *LatHar* 568, 568.

W charakterystycznej konstrukcji z trybem rozkazującym: niech będzie przekłety (3).

Wyrażenia: »przekłeta (jest a. była) rzecz« [o przedmiotach, których przywłaszczenie jest obłożone klątwą] [szyk 5:4] (9): Thedy rzekł Pan do Iozue: [...] Zgrzeſſyłci iefth lud Iſráelſki/ y wſtąpił od przymierza mego/ y wzięlić tych przekłetych rzeczy [tuleruntque de anathemate]/ y vkradłſy ſklámáli/ y ſkryli między ſprzęthy ſwemi. *Leop Ios* 7/11, *Ios* 7/1 [2 r.], 12; Rzeczy zápowiedziáne známienuią ty rzeczy/ ktore do gruntu zniſzczone być máią/ nic z nich nie zoſtáwuiąc/ iáko z rzeczy przekłetych. *BibRadz* I 123d *marg*; Achán z narodu Iudá po zwoiowánui miáſtá/ wzyął ſobie á zátáił płaſzcz czyrwony złotogłowowy/ y dwie ſcie ſykłow złotych/ tákież ſrebrnych/ y ine rzeczy ktore były przekłète/ pobráł. *BielKron* 47v; Rzekł Pan Bog do Iozue: Pomázał ſie lud rzeczámí przekłetymi/ nie będę zwámi áż ſie oczyſci. *BielKron* 47v, 47, 464v.

»na wszem przekłety« (1): Iż ieſliże też przykazanie moje/ głos moy á vpominanie moje wzgárdzicie/ tedy iuż też ná wſzem będą przekłethe wſzytki ſpráwy wáſze *RejZwierc* 256.

Szereg: »przekłety i (a) nieplodny« [szyk 1:1] (2): *SkarJedn* D4v; przedſię iednák Pan Bog/ który nic iedno bárzo dobrze vczynić nievmie/ do pożytku thák ią [ziemię] człowiekowi obrócił/ iż/ która ſłufznie miáła przekłeta á nieplodną być/ błogofławioną á żyzną/ w rzeczách z niéy pochodzących/ ſam vczynił. *Oczko* 1.

W przen (2) : Iuż tá Stolicá Cárogrocka/ wedle Proroctwá S. Papieżow/ vſchle ieſt y przekłète drzewo/ rodić więcey niemoże *SkarJedn* 387, D4v.

a. *O osobach* (250) : Maria nato odpowiedziała mowiątz/ iż ona dlá tego ſlubu nie będzie przekłeta/ bo ta klątwa ieſt o ſwietskíe ij przemijaiące rzeczy wydana *OpecŻyw* 3v, 3v; Przeklety [!] kto broni zapłaty robotnikowi albo vciąża nędznika *BielŻyw* 100; *WróbŻołt* 118/21; *RejPs* 176v; przekletyto człowiek ktori chwali za boga vczinek rzemieſnika/ y pokłada w nym nadzieię ſwoię. *SeklKat* Ev; Czart dowodzy Decretem Dawidowem/ przeciwno miłofierdziu jż wſſyto przekliczy/ czo z Zakonu wyſtąpili. *RejKup* dd3, dd3, dd3v [2 r.], ee4v; *MurzNT* A4; Przekłety yeſt/ kto w człowyecze duffa *KromRozm II* q3v, n3; yáko o thym piſmo yeſt w ſtárym zakonye nyepłodnoſć była wyelka háńbá y fromotá y tá nyewyáſtá/ ktora dzyatek nye rodziłá/ yákoby przekłeta była. *GliczKsiąż* C3; *LubPs* aa5v; Przekłety ieſt ktory przewraca Sąd przychodniá/ ſieroty/ y Wdowy. *GroicPorz* pp3, n4v; Przekłety tżłowiek ktory tżyni ryty álbo lity Obras obrzydzenie Pańſkie *KrowObr* 111, 109 [5 r.], 215, 232v; *RejWiz* 178; Zauſznik y dwuięzyczny ieſt przekłety: ábowiem wiele ich zwádzi máiących pokoy. *Leop Eccli* 28/15, *Tob* 13/16, *Sap* 3/13, 12/11, *Is* 65/20, *Mal* 3/9, *Gal* 1/8, 9; [Rzekł Pan do Kaina] Teraz tedy przekłetym będzieſz z ſtrony ziemi/ ktora otworzyła vſtá ſwe ku przyięciu krwie brátá twego z ręki twej. *BibRadz Gen* 4/11; Iuż tám [w Jeruzalem] więcey dziećiny nie będzie áni ſthárcá kthoryby nie miał doydż lat ſwych/ ábowiem ten ktory we ſtu lat vmrze będzie iáko dzieię/ á grzeſznik y we ſtu lat przekłety będzie. *BibRadz Is* 65/20, *7, *Gen* 9/25, *Deut* 28/19, *Ios* 9/23, *Ier* 17 arg, *Sap* 3/12; przekłety tho bywa od Bogá ktory wiſi ná drzewie. *BielKron* 44v, 3, 45, 463; *OrzQuin* Q; *SarnUzn* G3v; *RejAp* Ee3v; káżd ſrogá ſentenciá Páńſką ná ſobie odnieſć muſi/ ktorj by nád ſłowá Boże⁸⁰ zámierzenie/ co inego ſobie wymyſláć chciał. Thák iáko o tym dawa ſwiádectwo on

świąty król Dawid: Iż to przeklęty każdy miły Panie/ który odstępuje od rozkazania twoiego⁸⁰. *RejPos* 89v; przeczesz się był stał tak straconym synem/ atak przeklętym stworzeniem v Pana tego swego *RejPos* 100v, 8, 22v, 39v, 54 marg, 100 (16); *BiałKat* 58; *BiałSat* H2v, M4; *KuczbKat* 175, 330; Ktoby tego przal/ że w tym Sakramencie pod każdą zobowiązaną osobą/ y pod każdą częścią obojczy osoby gdy jest oddzieloną / jest zupełny Pan Chrystus/ ten przeklętym niech będzie. *WujJud* 263v, 50v marg, 263, 263v [3 r.], 264 [3 r.], 264v [3 r.]; *RejPosWstaw* [21³]v; Przeklęty złorzeczący ocy swemu y matce swej *BudBib Deut* 27/16; jeśli Iehowá pobudził cię na mnie niech w acha [!] obiaty/ a jeśli synowie człowieczy/ przeklęci niech będą przed Iehowá *BudBib 1.Reg* 26/19, *Deut* 27/15, 17, 18, 19, 20 (17); *BiałKaz* F3v [2 r.]; *CzechRozm* 26, 65v, 92, 97, 207v, 254v; *ModrzBaz* 144v; *SkarJedn* 250; Prześciga twoich porządków v ciebie przeklęty *KochPs* 180; *SkarŻyw* 3, 263, 283, 520; tego Bog nie kazał żebyśmy w Rzymskiego księdza Papieża wierzyli: gdyż przeklęty jest kto w człowieka wfa *CzechEp* 14, 115, 119, 134, 196 [2 r.], 249, 250, 255; *NiemObr* 118; *BiałSjem* 34; *ArtKanc* M5 [2 r.]; przeklęty jest [...] który służbę Pańską odprawia zdradliwie. *LatHar* +10, 122; Ale ten gmin który nie wie zakonu/ przeklęty jest. *WujNT Ioann* 7/49, s. 103, 297 [2 r.], 652 marg, *Gal* 3 arg, 3/10 (11); *PowodPr* 5 [2 r.], 25; przeklęty który ślepe w drogę błędną prowadzi. *SkarKaz* 279a, 314b, 516a, 634b; *PaxLiz* Dv; *SkarKazSej* 665b.

W połączeniu szeregowym (1): fromotną śmierć podjął/ y prawdziwie zmarł dla naszych złości/ sprawiedliwy Pan za ludzie niesprawiedliwie/ dobry za złe/ niewinny za winne/ święty za przeklęte *KarnNap* D4v.

W przeciwstawieniach: »przeklęty ... święty (3), wdzięczny (3), błogosławiony (2), szczęśliwy (2), barzo miły« (9): *RejKup* m6v; *Mącz* 363a; tą świętą męką a tą świętą krwią swoją/ czyni cie Bogu ocy swemu s przeklętego a z odrzuconego⁸⁰ stworzenia/ stworzeniem wdzięcznym/ świętym/ a barzo miłym iemu *RejPos* 106, 33, 142v; *BudBib Num* 22/6; *CzechRozm* 241; *KarnNap* D4v; O Bálámie fałszywym proroku król Moabki Bálák to trzymał: iż komu on wfty swemi błogosławił: miał być szczęśliwy: a kogo przeklął miał być przeklęty. *SkarKaz* 579b.

Powtórzenie dwukrotne (2): słyszyś ano wszystkie głosy na cię wołają/ przeklętyś przeklętyś a nie godziłeś nigdy pożyć w niebo/ gdyż jest stolec Pana twego. *RejPos* 176, 346.

W charakterystycznych konstrukcjach: w funkcji orzecznika bez łącznika, np. przeklęty złorzeczący ojcu (10); w zdaniach lub równoważnikach nadrzędnych do zdań przydawkowych lub podmiotowych, np. przeklęty który..., przeklęty kto... (74); z trybem rozkazującym, np. niech będzie przeklęty (25).

Wyrażenia: »w przekleństwie przeklęty« (1): Wprzekleństwieście przeklęci [*In maledictione estis maledicti*]/ a mnie ciadzaście narodzi wzytek. *BudBib Mal* 3/9.

»wiecznie, na wieki, od wieka przeklęty« [szyk 7:4] (8:2:1): O niefortunny narodzi takiego człowieka/ A prawie już przeklęty od Boga od wieka. Co dla nędznej pórki by się włókł strawa/ Odbieżył poczyściwości y winnego prawa. *RejWiz* 38v; jeśli tych artykułów a tego postanowienia nie wypełnicie w namniejszej sprawie/ tedy już będziecie przeklęci v Pana swego na wieki *RejPos* 102; A dajcie na się Cyrography y mocne istoty przez Moizęszá Panu Bogu swemu/ iż taki miał być zawsze wiecznie przeklęty/ ktoby temu wszystkimu dożyć nie czynił. *RejPos* 230v, 5, 53, 53v, 159, 176, 178v, 264v; *RejZwierc* 128.

Szeregi: »przeklęty, (a, i) odrzucony« [szyk 3:1] (4): Kto mowi przeciw prawdzye ápoštołfkich/ to yeft papyefkich/ odpułtow/ nyechay będye odrzucony y przeklęty. *KromRozm I* 13v; Maledictus, Przeklęty/ Odrzucony od łaski bożey. *Mącz* 205c; *RejPos* 33, 106.

»przeklęty a omierzony« (1): A słał fie [anjoł] z onego wdzięcznego łthworzenia/ łtworzeniem wiecznie od Pána łwego przeklęty á omierzonym. *RejPos* 53.

»przeklęty i zginęły« (1): A ten będye wielce łzczęłliwy/ ktory duchem łielełne łprawy zwycięży: ten zaś przeklęty y zginęły w ktorym łielełne łprawy nád duchem zwycięłstwo odniołá *CzechRozm* 241.

W przen (1): Is on [Pan] przes łwa mękę łwiethá Dułfe łthę [człowieczá] zdawna przekłetha. Cziałem Panłkiem odnowioná Vczynyl błogóławioná. *RejKup* m6v.

αα. *W funkcji rzeczownika* (29) : *PatKaz III* 104v; *MurzNT Matth* 25/41; Dobrotliwył ty yeft Pánye w łwyádectwách łhwych łwyetych/ Nie ráczże ti mnie potępiáć spocztem włfech przekłetych *LubPs* aa6; *KrowObr* 43v; Tedy rzecze [Pan] y tym ktorzy po lewicy będą/ Idźcie odemnie przekłeci w ogień wieczny/ ktory zgotowány ieft dyabłu y Aniołom iego. *BibRadz Matth* 25/41 [przekład tego samego tekstu *MurzNT*, *BibRadz* *7, *RejAp*, *HistRzym*, *RejPos* 7, 109, *WujNT*, *SkarKaz* 7a], *7; *RejAp* 164v; *HistRzym* 113v; Dawid przeklęty zowie káżdego tákiego człowieká/ ktoryby fie namniey vchyłł od łczyrey náuki á od woley Pána łwego. *RejPos* 64v, 7, 109, 117v; *CzechRozm* 96v, 99v; á gdy fie im odezwáć niechćiał wołáli: Máledicte: to ieft przeklęty á co známi małz zá łprawę? *SkarŻyw* 251; *WujNT Matth* 25/41; *SkarKaz* 7a [2 r.].

W połączeniach szeregowych (2): *KrowObr* 44; A włzákoż wátpiácy á niewierzący/ á przeklęty/ y zábiáczom/ y cudzołóźnikom á báłwochwálcom/ y włzytkim nieprawdziwym/ część ich będye wiecznego ognia łiárká pałáiącego *RejAp* 177v.

W przeciwstawieniach: »przeklęty ... błogóławiony (5), dziedzic wiecznego żywota, niełmiertelny, sprawiedliwy, łwiety« (6): Tam fie potym Papieże ták wyłoko w pychę podniełli/ iż [...] kogo chćieli/ tego łwiety/ á kogo chćieli tego przeklęty wtzynili. *KrowObr* 34v, 43v, 44; *Grzegłm* 11; A my to iáłnie widźimy/ że wiárá w Pána Chryłtułá nie przekłety/ ále błogóławionymi łprawiedliwymi niełmiertelnymi/ y wiecznego żywotá dziedzicámi nas czyni. *BiałKaz* F3v; pan Iezus Chrłstus [...] náukę łwoię zálecał/ y łłow łwoich przełtrzegáć rołkázował: Błogóławionych tych ktorzyby ich przełtrzegáli: á przekłetych ktorzyby zániedbáli opowiedáiąc. *NiemObr* 72.

Szeregi: »przeklęty i nieplodny« (1): Odłzczępieńcy y Heretykowie/ łtáre Chrzełciány burzá/ bráćią w iednołci wádzá/ y rozdzieráią: ále do Pogáńłtwá nigdy przekłeci y nieplodni nieidá. *SkarJedn* 398.

»przeklęty a niewiernik« (2): *RejAp* 173v; idźcie odemnie przekłeci á wy niewiernicy moi włzyłcy precz s czártem do márnych przybytkow iego/ á ná wieczne męki łwoie. *RejPos* [292]v.

»złółnik a przeklęty« (1): Odłtápcie złółnicy á przekłeci odemnie precz iuż táł ná wieczne męki zgotowáne wam y s kłiążęciem wáłzym. *RejAp* 162.

α. *Wyłáczony ze społeczności religijnej z powodu różnic teologicznych* (13) : *KromRozm II* t2; [Arryjułszá] zá łłtem Cęsarłkim/ iáko przekłety/ od oycow Niceńłkich/ Heretyká przyiáć w wczęłnictwo kółcielne Áthánázyułz niechćiał *SkarŻyw* 389; łłułźnie łwiety Trydentłkie Concilium

zá heretyki przeklęte ofądziło one/ ktorzy też moc dáią krztowi Ianowemu/ którą y Chrištułowemu. *WujNT* 13; *SkarKaz* 484a.

przeklęty dla czego [= z powodu czego] (1): Y odpisał [*papież*] iey/ iż ia Heretyká dla fwey złości przeklętego/ nigdy ná tę ftoлицę nie przywrocę. *SkarJedn* 136.

W połączeniach szeregowych (2): fłepi ludzie/ od Páná Bogá záfłepieni/ y od Zboru świętego przekłęci/ od fłumnienia włáfnego fłátowani y zámordowani/ y ku wiecznemu potępieniu iuż ná wieki záfłzi *OrzList* h; Ktorzykolwiek te fłentencye Piśmá świętego ktore o báłwániech mówią/ przeciw chwálebnym obrazom przywodzą/ Anathemá/ to ięft Heretycy fłą/ przekłęci fłą/ od Kościoła wyrzuceni fłą. *WujJud* 50v.

Szereg: »przeklęty, (a, albo) (od Kościoła) odrzucony (a. wyrzucony)« [*szyk* 2:2] (4): A piśfe S. Páweł. Yelli wam kto każe mimo to/ cofłye przyyęli/ nyechay bęđzye Anathema/ to yęft odrzucony á przeklęty. *KromRozm I* Fv; *KromRozm II* b3; Ięfłiby kto ná Trádicyą Kościelną/ ktora álbo piśaniem álbo zwyczáiem moc wzięłá/ nic nie dbał: ánáthemá; to ięft/ ten Heretykiem przeklętym od Kościoła odrzuconym niechay bęđzie. *WujJud* 40, 45. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

αα. *W funkcji rzeczownika* (2) : Stároście Anthyochenśkiemu ktory był Márcyoniśtá Heretyk/ [...] żona iego bárzo chorą bęđąc/ od fwoich Miniśtrow pomocy fłukáłá. Náđ ktorą oni próżne modlitwy długo czynili: ále przekłęci/ przekłętey błogofłáwieńftwá dáć nie mogli. *SkarŻyw* 86.

β. *O Chrystusie* (3) : [*gdyby Syna Bożego nie nazywać stwórcyiem jak Ojca, to:*] Drugie absurdum fłądby vrośło/ że [...] Thrzecia mufielibyśmy Syná Bożego nie wzywać. [...] Czwártha/ żeby Syn Boży był tym fłpofobem przeklęty. *SarnUzn* C6.

αα. *W funkcji rzeczownika* (2) : Przetoż Kryśtus ięft dośkonáłość zakonu y wypełnienie zá nas ktory iáko przekłętwo zakonne z nas ziął/ gdy fłie sítał zá nas przeklętym/ ták też nam vdziela dośkonáłości fłwoiey *WujJudConf* 77v; Abo co tego byłá zá potrzebá/ złości náfze y niepráwości nań [*na Chrystusa*] kłáść/ y przeklętym go dla nich vczyńić? *CzechRozm* 216.

γ. *O bogach* (2) : Bo Ieremiafz mówi: Przekłęci fłą bogowie á niechay zgina z zemie y z niebá ktorzy nie fłtworzyli niebá y zyemie. *SarnUzn* C6 [*idem*] *BiałKaz* E4.

δ. *O szatanie* (26) : wEfoły nám dzień náftál Gdyż zbawiciél zwyciężyl zmártwychwśtál. Wybawiwśly dufłe ięté/ Wziął ié w krolewśtwo fłwięté A fám diábly zwiázál ięft przekłété. *OpecŻyw* 171 [*idem* 175], 38, 175; Háfło imyenyá twoyego yęft mnye ná pámyęci/ Przed ktorym ták drżą ludzye źli y czárći przekłęci *LubPs* bbv; *RejPos* 164; wśzyfcy ktorzy tego Krztu w wierze fłwiętey vżywać bęđą/ [...] od wśzyfłkich grzechow y potępienia wiecznego fłą wolni/ z mocy przekłętego Szátáná wybáwieni *KarnNap* A4v, B2v; *ArtKanc* H16, M14v; Tę [*pannę Maryję*] błogofłáwioną názywać miáły wśzyfłkie narody: niebiefkie/ iáko dobrzy Anyołowię: ziemfkie/ iáko ludzkie fłtworzenie: á nákoniec choćiaz y poniewolnie piekielne: to ięft/ przekłęci duchowie. *LatHar* 476; Day mi ná ten czás/ według fłtárodawney oney obietnice twoiey/ chodźć po chytrych żmijách/ fłrogich bázyliśzkách/ y pádálkách piekielnych; day podeptáć fłmoká zaráźliwego/ y lwá iádowitego/ czártá przekłętego. *LatHar* 644, 1, 76, 239, 349, 410; *WujNT przedm* 19; ná świat pychę przyniósł czárt przeklęty *SiebRozmyśl* Mv; *GosłCast* 7.

Wyrażenia: »przeklęty duch« (2): *HistRzym* 45; O Pánie BOże/ który imię wielebne IEzuśá Chryśtuśá/ [...] vczyńiś wiernym twym wdźięczne y przyjemne á przeklętym duchom boiáźliwe y ítráźliwe: rácz nam to dáć z łáłki twej/ áby [...] *LatHar* 343.

»przeklęty na wieki« (1): iżeś thy nie chciał dbáć o nędzniefzgo bliźniego twoiego/ thedy iuż odłtęp odemnie y ze wśytkimi tymi którym ielt zgotowan ogień wieczny s czártý przeklętymi ná wieki wieczne *RejPos* 314.

Szereg: »przeklęty i zły« (1): Odeydźi precz przeklęty y zły duchu/ bo nie ieltś thy Cefárz/ ále zły duch w ofobie człowieczey. *HistRzym* 45.

W przen (1) : Po długimli po krotkimli czásie/ przyśzedł on przeklęty óciec kłámśtwá/ y początek grzechu/ duż rozboycá Lucyper *SkarŻyw* 260.

αα. *O wężu jako uosobieniu szatana (3) :*

przeklęty nad co (żywotne) (1): Rzekł tedy pan Bog do wężá/ Iżeś to vczyñił/ przeklętym zośtániefz nád wśytki żywierzétá/ y nád wśytki beśtije polne *BibRadz Gen* 3/14.

przeklęty między czym (żywotne) [= wśród czego] (2): *BielKron* 2; Widząc tedy P. Bog złość czartowłká/ naprzod zaráz czártá ábo wężá przekłá/ mówiąc: przeklętyś między wśytkimi beśtyami [*Vulg Gen* 3/14] *SkarŻyw* 262 [*idem BielKron*].

ε. *O człowieku dotkniętym apopleksją (1) :* Apoplecticus, Latine, Attonitus, Powietrzem zaráżony. Przeklęty. *Mącz* 12d.

b. *O czasie (5) :* Ach przeklętyś to był dzień boże abych był nigdy nieieździł abo tedy vmarł. *MurzHist* P4v, P4v; Przeklęty dzień/ w którym fię grzech we mnie poiáwił/ Boday fię był pod łóńcem ná wieki nie ítáwił. *GrabowSet* A4v.

W przeciwstawieniu: »przeklęty ... błogosławiony« (1): Przeklęty dzień ktoregom fię vrodził/ ktorego mię vrodziła mátká moiá/ niech nie będzie błogosławiony. *BudBib Ier* 20/14.

Szereg: »straszny albo przeklęty« (1): Religiosi dies, Stráźne álbo przekłete dni dla nieyákiey złey przigody/ która fię w ten dzień ítálá. *Mącz* 351c.

c. *O nieuznanych przez Kościół rzymski synodach i poglądach religijnych (4) :* Powiádáią/ iż nie może być więcey iedno íiedm Synodow ábo Zborow powfzechnych: y któryby iedno był ófmy ábo dziewiáty y dáley/ tedy iuż ielt przeklęty. *SkarJedn* 344, 275.

W połączeniu szeregowym (1): Infze też wśyftkie rzeczy/ przez święte vftáwy/ Powfzechne Concilia/ [...] podáne/ vftáwione/ y obiáśnione/ bez wátpienia przyjmuię y wyznawam/ á zaráz wśyftkie ty^m przeciwnie błędy y odśzczepieńśtwá iákiefzkolwiek od Kościoła potępione y odrzucone/ y przekłete/ ia takiefz potępia^m/ odrzuca^m/ y przeklina^m. *WujJud* 27.

Szereg: »przeklęty i zatracony« (1): Znáki fáłszywych prorokow te fá. [...] Ieśli wprowadzáią fekty dawno przekłete y zátrácone. *WujNT* 31.

2. *Występny, zły, niegodziwy, wstrętny, godny pogardy, nagany (często w funkcji obraźliwego epitetu); abominabilis Mącz, Vulg; execrabilis Mącz, Calep; abominandus, execrandus, detestabilis Mącz; profanus Vulg; abominatus, execratus Calep (206) :* Abominandus, Detestatione dignus. Mierziony. Brzidliwy. Przeklęty. *Mącz* 1c, 263c, d [2 r.], 452d; Iuż tám nie małz nic pewného/ Oprócz piekła przekłétogo. *KochMRot* A4; Execrabilis – Sprośni, przeklęty. *Calep* 386a, 7a, 386a; O Przekłétę

niebo/ o gwiazdy náder frogié/ O bogów ftráfzny fádzie ná ludzie vbogié. Co Mars zá té dźieięć lat widział ták frogiégo? *GórnTroas* 68.

Szeregi: »przeklęty i złorzeczony« (1): Stan bezzeńki który plugáftwá pełny ieft zá przeklęty/ y złorzeczony być znamy *WujJudConf* 212v.

»zły a przeklęty« (1): Ná takowyc tu z dawná fwiát zły á przeklęty/ Nárzekał tymi fłowy Ambroży mąż fwięty/ [...] *HistLan* E3v.

a. O osobach (78) : O przekłeci żydowie báli fie fšemraniá ludfkiego/ a niebáli fie zabitz fyna bożego/ Iezufa niewinného *OpecŻyw* 83; O Iudálfu przeklęty/ ij s kąd ci takowá okrutnoftz/ ijżes za tako malé myto przedál miſtrza twého *OpecŻyw* 85; Annáfs przeklęty gdy Iezufa wzrzał/ o dwie rzeczy iego pytał. *OpecŻyw* 108v, 47v, 69v, 83, 83v, 84 [3 r.] (27); Iuż więc Achizo ma miła Ten przeklęty czudzoziemiec V mego pana młodzieniec Czo gi to Iozephem żowá Barzo mi zakrącił głowá *RejJóz* D4, H4v; *RejKup* d6, d7v; *MurzHist* N4v; *KromRozm III* G5; [*Młodość mówi do Justinusa*] Tákież przekłete báby s fwey wielkicy zazdrości/ Nie życzą nic dobrego ludzyem w ich młodości *BielKom* E2v; *Leop 2.Mach* 12/23; wŕzyfcy Pinczowiánie máią w Koŕciele Bożym zá przekłete go zdraycę Sztánkárá/ [...] Sztánkár piŕze wzajem/ ma tám ty Pinczowiány zá przekłete złoczyńce w Koŕciele Bożym *OrzList* g4v; Ty Celniki y Poborce lud poŕpolithy miał zá przekłethe dla ich drapieftwá. *BibRadz II 4c marg*; *BibRadzBaz ktv*; A gdy v ftołu fiedzyeli/ rzekł Hieu fłużeŕnikom fwoim: idźcie pochowaycie przekłętá niewiáftę Iezabel/ boć s krolewfkiego plemięniá wyŕzłá. *BielKron* 86; *Mqcz* 432d; *Prot* D2v; *RejAp* [15]; Rzeklá mu [*rycerzowi*] żoná. Przeklęty mężoboycá przecz mię bijeŕz? *HistRzym* 71, 71, 74v; A ia ciérpieć nie mogę/ kiedy lud przeklęty Lekce wważa twóy zakón ŕwięty. *KochPs* 100, 90, 130, 168, 190; ieden człek mnich po fukni/ ále złoŕliwy wilk wewnátrz: náwiedzáiąc Abrámiufzá/ vyrzał teŕz tę fynowicę iego/ [...] do fproŕnych iá myŕli pobudził/ y zwiodł: ták iŕz z oney komorki wyŕzłá/ y z onym przekłętym człekiem czyŕtość fwoię ftráciłá/ roŕkoŕz á cielefńá zwyciężoná. *SkarŻyw* [237], 172; *ReszPrz* 52; Bog był obrázon/ złoŕciá ludu przekłete go/ widząc ták bárzo zránionego/ Syná fwego miłego. *ArtKanc* E10, K9v; *GórnTroas* 11.

W przeciwstawieniach: »cnotliwy, dobry ... przeklęty« (2): *MurzNT* 91; Pan tylko fwe vfzy ma ludziom cnotliwym. A kárác on człowieká wŕpomni przekłete go. *KmitaPsal* A3.

Szeregi: »przeklęty a bezbożny« (1): Ale ty przeklęty á bezbożny wodzu Izráelfki [*Tu autem, profane, impie dux Israel*]/ ktore(go) dzień zámierzony przyŕzedł czáfu niepráwoŕci: tho mowi Pan Bog: Odeŕm Infulę/ zdeymń Koronę *Leop Ez* 21/25.

»grzeszny, przeklęty« (1): Vpad wiŕi nád grzéfznymi/ Vpad nieuchroniony Náđ narody przekłętymi/ Kędy Bóg zápomniony. *KochPs* 14.

»niewdzięczny a przeklęty« (1): A gdibychmy byli nie wierzyli/ iákożbychmy fie iuż byli Pánu fwoiemu podobác mieli? A thubychmy iuż muŕieli fie byli obroćć w niewdzięczne fтворzenie á w przeklęty naród v Páná fwoiego. *RejPos* 142v.

»omierzły a przeklęty« (1): A coż tedy ty o ŕobie rozumieć możeŕz nęđzny człowiecze/ [...] będąc iefzcze prze grzech fwoy omierzłym á przekłętym fтворzeniem v niego *RejPos* 106v.

»zły, (i) przeklęty« [szyk 2:1] (3): A to Pilat dla tego vzdalal [!] [zaproponował uwolnienie jednego z oskarżonych]/ aby żydowie wzrzałły tego złego ij przeklętego człowieka Barrabáša/ będą sie łomat profitz Barrabáša/ a tak wypuścą pana Iezufa. *OpecŻyw* 124; *MurzNT* 91; *LubPs* Y3.

W przen (3) : O pánie/ kiedyś weyżrzył pozbał mię tych Pośmiéwców kiedy: á broń od przeklętych Lwow duŕze moiéy. *KochPs* 49; *SkarKazSej* 695a; [Judas] Czyni kontrakt o Pána. [...] O nieŕzczęśny rozumie/ przemyśle przeklęty: Iáko śmiesz czynić targe o towar tak święty? *KlonWor* 28.

αα. *W funkcji rzeczownika* (5) : *MurzHist* K4v; Przepádli ziemię przekłęci Ná twé [Boga] łłowá fukliwé/ Wytárłes z ludzkiéy pámięci Ich imióná chłubliwé. *KochPs* 12; *SkarŻyw* 390.

W przeciwstawieniu: »święty ... przeklęty« (2): *RejKup* i8; Włzytkim on [Bóg] tym by wicher małym źdzybłkiem kręci/ A drzą przed nim y fwięci/ lecz bárzyey przekłęci. *RejWiz* 186.

α. *O częściach ciała człowieka* (4) : *OpecŻyw* 92v; Tym ktorzy tobye vfáyá vmyłły łłalemi/ Mocnie ich łam bronić raczyłś w przibytku twym fwiętym/ Od tych ktorzy im złorzeczą yęzykyem przekłętym. *LubPs* H2v; Lecz po tym [Pyrrus] otrzęźwiawłzy/ miecz w kárku [panny] vtopił/ A przekłete ręce fwé/ krwią świętą pokropił. *Górntroas* 74; Ołtrzeyłzy nád náoftrzoną Brzytwę ięzyk twoy/ [...] Rádo oko twe przekłete Pátrza zdrády zaráźliwey. *SzarzRyt* A4.

b. *O abstraktach* (80) : Oto on vmocnił nogi fwoich fwiętych/ A źli będą błędzić w ciemnościach przeklętych *LubPs* hh2v; *KrowObr* 131v; Ná tożes mię/ o przekłeta fortune/ chowálá/ Abych w fwoich młodych leciech márníe gárdło dáłá. *KochZuz* A3v; Włzakże mym zdánim to łię właśnie o Kacermiřtrzách/ nie tylo Miniřtrách/ ále innych vpornych/ á złe iády przekłetej náuki rośšiewáiácych/ rozumie: iłz łię ich towarzysłtwá tak czuyno y oftro řtrzec mamy *SkarŻyw* 59, 492; *KochTr* 16; *ArtKanc* Q5v; *Górntroas* 74; *KlonKr* E2; heretycy [...] řródze prześładowác kościół Boży poczęli. y do tego czáfu przekłete práwo/ duŕze ludzkie miniřtrami y herezyámi zábija. *SkarKazSej* 700b, 692b, 701a.

W przeciwstawieniach: »przeklęty ... miły (2), błogosławiony, święty« (4): O milá fortune ty na^m mnogo dobre⁸⁰ czyniłś/ Ale przekłete Niełścęcłcie tego nienáwidźłś. *ForCnR* E3v, E3v; koždy Litwin tak ku Kśiędzu wielkiému mówi: Miłostíwy á Naiáłnieyłzy Królu náłz: przemieniáiąc niźłze w wyźłze/ miérzióne w miłé/ wzgárdzóné w zacné/ á przekłete Kśiążęcé imię/ w błogofłáwióne imię Królewłkie. *OrzQuin* Q; Coż piékníeyłzego iedno prawdá fwięta/ Coż řprofníeyłzego iáko łeż przekłeta. *RejZwierc* 216.

W porównaniu (1): Spuść iednę ifkrę/ fwey włádzey potężną/ [...] Bym twą gorącą miłostíą więty/ Tego światá zabáwy Ná ziemię zrzucił/ iák ciężar przeklęty *GrabowSet* F4v.

Szereg: »zły a przeklęty« (1): thegoż [aby w małżeństwo z sobą przyszł] im też włzytczy w onem miełcie ludzie życzyli/ okrom iey oycá/ ktorzy dziewczkę fwą/ komuś bogátłzemu/ zá złym á przekłętym zwyczáiem/ ktorzy z łákomłtwá vrołł dáć wolał. *Górndworz* Aa5.

α. *O uczuciach, uczynkach i cechach* (62) : O haniebny lotrze/ ij kto cie takowy^m kupce^m vczynił? zapráwdę nikt iedno twé przekłete lako^młtwo/ twá niemilołtz ij tweé złodzieyłtwo. *OpecŻyw* 83v; *KromRozm I* C2v; włzakże będąc zaśłepięni i niewiedząc iako inaczyi fwą przekłeta radę zakryć/ niewłtydliwie powiedali żeby z Melankoljiéi od rozumu odřzedł. *MurzHist* E; I owłzem się niektorzy tak śłepi naiduią/ że przekłeta śmiałostíą powiędac śmieią/ iłz się zadné cuda takowé niedźieią/

ktorychby famego przyrodzenia moc nieśprawowała. *MurzHist* R, B2v, C3, D2, N4, T4v [2 r.], V; *MurzNT* 18, 51; Nie pęta y nie czārmi przekłētemi/ Nie pomogā tobye lane wołki *BielKom* G5; Yęłā nie mocnye duflā ma ťtrzedz ťwiādectw twych ťwyętych A nie chce nie nigdy chylić do błędow przekłētych *LubPs* ccv, bb, cc; *RejWiz* 55v, 169; *Leop Prov* 28/9, *Eccli* 27/33; Potomku Chanā/ nie ludy/ gładkość cie zmamiłā/ A przekłēta twoiā żādzā ťerceć wywrociłā. *KochZuz* A5; *RejFig* Dd6; *KochSat* C2v; A przeto y od wťzelakiey plugawośći/ y od przekłētey ťzkaradnośći/ maiā [młodzieńczycy] być powciągani y barzo ťtrzeżeni. *KwiatKsiqż* D; Quo detestabilior istorum immanitas, Tym przekłētťza tych okrutność. *Mqcz* 452d, 363d; Otoż k czemu wam wyťťly ty przekłēte ťwary/ Ze po Wfiāch y po Mieťciech maćie rozne Fāry. *Prot* Cv, D4; *GórnDworz* Ll7; A więc to nieprzekłēta pychā wāłzā/ że wy według ťwoiey dumy/ bez pewnego ā niezbytego wywodu/ ťwiętych Oycow Piłmā chcećie poprāwować? *WujJud* 36; *CzechRozm* 243; *PaprPan* Ffv; Pomoż mi z ťideł/ które nā mię żāłtāwiłā Przekłēta zazdrość *KochPs* 42, 50, 67, 76, 77; *SkarŻyw* 88, 277, 528; *KochFr* 15; *ReszPrz* 35; Owo tā przekłēta ťwa wola/ ā roťpułťczenie kāłdunā/ wťzyťtkie woťłkā niezliczone łotrowťkie/ nā zgubę dułżę tākowego człowiekā wywodzi. *WerGoťc* 226; *PudłFr* 63; *ArtKanc* M17; *KmitaPsal* A4; *ZawJeft* 39; *KochFrag* 14; *LatHar* 149, 259; *WujNT* 288; TEn [margrabia Zygmunt] nāznāczony zā Pānā przyięty, Lecz dla vporu y pychy przekłētey. Złozon z ťtolice, z Pāńťtwā wyprowadzon *KlonKr* E3; przekłēte opillťtwo bārzo ieft ťzkodliwe. *PowodPr* 71, 72, 74 [2 r.]; Bezecnoťciā brzydźilť ťię złych ludźi przekłētā. *SapEpit* A4v; *KlonWor* 11.

W porównaniu (1): A choć vchem słyszimy słowo twoje święte/ Przedię to v nas zá nic iák baśni
przekłete *ArtKanc* K18.

Szereg: »niezbożny a przeklęty« (1): Także okupowanie/ y przedawanie Świętości w Kościele Rzymskim zwyczajne/ niezbożne á przeklęte być rozumiemy. *WujJudConf* 161v.

Personifikacja (1): TV zaś przekłeta zázdrość mátká woyny iedzie: Szkálowanie z potwarzą konie liwor wiedzie *KochMRot* Cv.

c. *O wartościach i rzeczach materialnych (10)* : *RejRozpr* B3; *RejFig* Bb4v; Nie wiem przecż Papieżowi ták bárzo tu łaią/ Gdyż od Máłp co po Seymiech náłznych się tułaią Smiemy brać Czynsż przekłety/ iáko Papieżnicy/ Tákże y ci co w rzkomo łą Ewángelicy. *Prot* C4v; *KochPs* 79; *SkarŻyw* 173; ci [Węgrzy] którés [W.K.M.] przed tym łobie zwał życzliwé przyiaćioły/ ciż łami przeciwo tobie po turkach broń z płaczem podnoszą/ á to przeto/ że Turek ná tym dworze krześciańskim kładł ná nie przekłété fwoie zbroie/ którýmiby bráćią fwoię Polaki z gruntu wywrócić [...] mogli *OrzJan* 91; Ták chćiwość zbytnia pieniędzy przekłetych, Vymuie ludziom łpraw y myśli świętych. *KlonKr* Dv; *PowodPr* 49.

W przeciwstawieniach: »przeklęty ... święcony, święty« (2): *SeklKat* V2v; Ieśli to tylko święcony pokarm/ ktory ná wielkēnoc tzáruiecie/ tedy wielką krzywdę ludziom proſtym tzynicie/ iż przez wſzyſtłek rok pokarm przeklęty ieść im dopuſtżacie? *KrowObr* 99v.

d. *O zwierzęciu (1)*: Widząc one śpofne bidło Popadłem kura za fkrzidło [...] Stoy patrzy wierci piętą To maś bestia przekiętą *RejRozm w. 403*.

e. W wypowiedziach polemistów o przeciwnikach religijnych i ich nauce (26) : MurzHist Ry; Sztánkár powieda/ żem ia ieft Pánie Stádnicki Pálterz/ nie Laſki/ nie Lizmánin/ nie Arryanowie przekleći.

OrzList h4; *OrzQuin* L3v; Kiedyby Ociec naymiłościwſzy námyfliwſzy fie Syna ſwoiego ſpłodził/ byłaby rzecz żeby mu co zá to był powinowáthy. Ale alias nie ma tu nic Arriufz przeklęty obrony. *SarnUzn* H4; A te niezgody/ rozerwánia/ y ſekty/ pewnym też ſą znákiem Heretyctwá y fáłſzu/ y przeklętey Synágoty Iſzátáńſkiey. *SkarJedn* 21; á on [*Marek Efeski*] y ná oczy iſć niechćiał/ iáko przeklęty [!] Heretyk. *SkarJedn* 297, 52, 198, 242, 315, 390, 391; *SkarŻyw* 518; *ReszPrz* 66; *RACz* PAnie rozmnożyć Słowo twoie ſwięte/ á w nas wykorzenić kácerzſtwo przeklęte *ArtKanc* B20; *WujNT* 167, 777; Gdy potym przeklęte Aryánſtwo y Nowokrzczęńſtwo/ tám koſz ſwoy záłożyło/ z ktorego iákoby zagonámi roſpułzczonemi prawdę Chrzeſćiáńſką ná wſze ſtrony woiowáło/ począł Tyran Turecki gorę bráć. *PowodPr* 33, 30, 35; *SkarKaz* 485b; *SkarKazSej* 665b.

W połączeniu szeregowym (1): Ale iż w iedności Koſćioła f. Krzeſćiáńſkiego nie ſą/ przeto martwa wiárá/ przeklęte Ołtarze/ fáłſzywi Káplani/ obłudni Królowie/ łotérſkie Kroleſtwá ſą ich. *OrzQuin* I2v.

W przeciwstawieniu: »naſwiętſzy ... przeklęty« (1): [*Papież*] ſam liebie rozgrzeſza y zá naſwiętſzego ma/ á inſzy wſzyſcy ſą przekłęci v niego. *GrzegRóżn* B4v marg.

α. *W funkcji rzeczownika* (2) : [*Czerncę, lud poſpolity*] Oyce ony S. y Zbor ich [*uczestników ósmego zboru florenckiego 1439*] potępili/ y ná Lácinniki wołali: przekłęci/ y ci znimi co nam ich kácerſtwá przynieſli. *SkarJedn* 320.

Szereg: »heretyk i przeklęty« (1): iáko oni [*dziadowie narodów ruskich*] [...] Lácínſkim ſię [...] towarzýſtwem/ zgodą Chrzeſćiáńſką zbrzydzili/ Heretyki y przeklętymi nas zowiác *SkarJedn* 266.

3. *W funkcji rzeczownika: Szatan* (2) : A iáko oni męczennicy/ dla tego krew ſwoię wylewáć dopuſćili/ iſz ſię dyabłu w ofiárowánium poniżyć niechćieli: [...] ták y ty męczennikiem ſię ſtáieſz/ gdy co od tego przeklętego cierpiſz *SkarŻyw* 36.

W przeciwstawieniu: »owoc ſwięty ... przeklęty« (1): Pomocy wielka v Bogá wiecznego: Zywoťá twego on owoc ták ſwięty/ Zrzodło łáſki płynące/ Proſ by cnoty kwitnące We mnie mnożył/ á nie ſzkodził przeklęty. *GrabowSet* L2v.

*** *Bez wystarczającego kontekstu* (1) : Poſpolicie Bákálarzowye dzieciom piſſá wokábuły dwye flowe po łácinie/ á dwie po polſku/ ſanctus ſwięty/ maledictus przeklęty. *GliczKſiąż* I8v.

Synonimy: 1. odrzucony, potępiony, zakłęty; 2. bezbożny, bezecny, grzeszny, niegodny, nieprawy, niezbożny, występny, zły.

Cf **PRZEKLĄĆ, PRZEKLĘTNIK, [PRZEKLNIONY]**